

Proeftuin Ruwaard -in het kort-

Proeftuin Ruwaard is een samenwerkingsverband van diverse organisaties¹ in zorg, welzijn en wonen. Gemeente en aanbieders werken samen om de leefbaarheid en gezondheid in de wijk Ruwaard in Oss te versterken, en dat tegen lagere kosten. Zij werken op een compleet andere manier: wijkbewoners bedenken zelf oplossingen en instanties ondersteunen hen daarbij. De vraag van de wijkbewoner leidt zo tot het nieuwe aanbod omdat professionals de ruimte krijgen om te doen wat nodig is. Belangrijk doel is dat wijkbewoners zich betrokken voelen bij hun wijk. Soms worden dingen geregeld die volgens de procedure of de gangbare regels misschien niet kunnen, of waar mensen niet persé recht op hebben, maar het werkt in veel gevallen wel.

Visie en doelen

In Ruwaard, een wijk in de gemeente Oss, werken diverse organisaties samen om hun gedeelde ambitie voor de toekomst te realiseren. *"Ruwaard is een vitale wijk waar bewoners tegen lagere kosten een betere (positieve) gezondheid ervaren. Een gebiedsgerichte, integrale samenwerking en bekostiging van wonen, welzijn en zorg wordt als hefboom voor deze verandering gebruikt. De wijkbewoners worden hierbij nauw betrokken vanuit hun eigen leefwereld en verantwoordelijkheid (mensgericht). Met creatieve en vernieuwende oplossingen in een cultuur van vertrouwen werken we aan de gewenste kanteling in de samenleving, door ons te richten op een gedragsverandering bij financiers, bestuurders, managers, professionals en wijkbewoners."*

Er zijn vijf strategische doelen geformuleerd waaraan gewerkt wordt om de visie te realiseren:

- ✓ Lagere maatschappelijke kosten
- ✓ Betere, meer integrale zorg, welzijn en wonen
- ✓ Betere gezondheid en ervaren kwaliteit van leven van individuele wijkbewoners
- ✓ Meer collectieve betrokkenheid en verantwoordelijkheid van wijkbewoners
- ✓ Betere steunende systemen (die het bovenstaande bevorderen)

Het bereiken van deze doelen vraagt bij wijkbewoners, professionals, management, bestuurders en financiers om een gedragsverandering: 'anders te denken, doen en organiseren' binnen en tussen deelnemende organisaties en in samenspraak met wijkbewoners. Dit vraagt dat wordt gewerkt vanuit de leefwereld van de wijkbewoners en dat professionele organisaties vraaggericht werken en doen wat nodig is.

Aanpak

Om dit te bereiken is in Proeftuin Ruwaard gekozen voor een programmatische aanpak waarbinnen de betrokken partijen op een andere manier met elkaar samenwerken. Juist omdat bestaande systemen als zeer sturend worden ervaren, en de zorg en ondersteuning voor één wijkbewoner soms versnipperd is over meerdere wetten, organisaties en zorgverleners is dat niet vanzelfsprekend. De leefwereld leidend maken vraagt om integraal denken, perspectieven bij

¹ Op alfabetische volgorde: BrabantWonen, BrabantZorg, Gemeente Oss, GGD, GGZ Oost Brabant, Interzorg, JIJ! Advies en coaching, Ons Welzijn, Pantein, Sport Educatie Centrum, UniK en zorgverzekeraars CZ en VGZ.

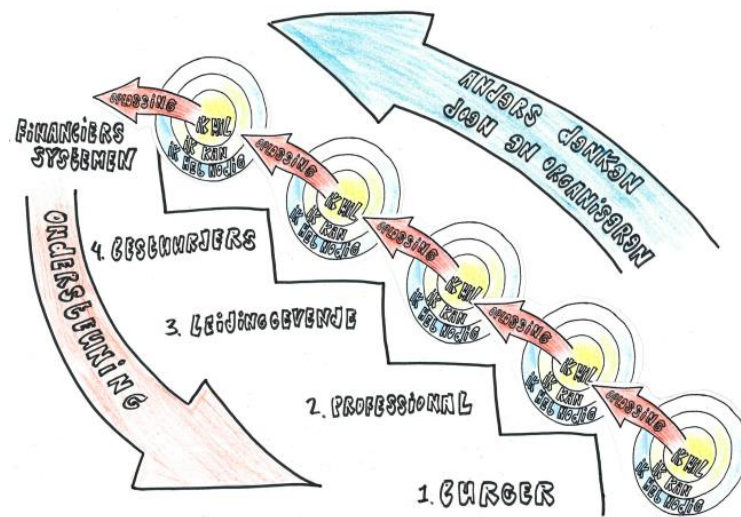
Anders denken, doen en organiseren.

Proeftuin Ruwaard

elkaar brengen en echt gaan handelen vanuit wat de betreffende wijkbewoner of patiënt nodig heeft. Dit vraagt een andere houding en gedrag van bestuurders, managers en professionals, en nieuwe manieren van samenwerken.

De gekozen veranderaanpak is "actie-leren" aan de hand van casuïstiek. Dit betekent dat de gewenste manier van werken direct in de praktijk worden gebracht ongeacht eventuele belemmeringen, en dat partijen gezamenlijk leren wat werkt en wat effecten hiervan zijn. Zo ontdekken partijen in de praktijk welke verandering nodig is om hun gezamenlijke doelen te bereiken.

Vanaf mei 2016 zijn er op vier niveaus in de wijk activiteiten ontwikkeld en uitgevoerd. De vier niveaus zijn: wijkbewoners, professionals, managers en bestuurders. Deze vier niveaus hebben elk hun eigen leerproces en leren van elkaar. In allerlei bijeenkomsten, leersessies en overleggen kijken partijen samen wat de effecten zijn van "anders denken, doen er organiseren" en kijken zij samen hoe de succesvolle onderdelen van hun samenwerking duurzaam gemaakt kunnen worden.

Dit vraagt van alle organisaties dat zij bereid zijn om te handelen vanuit de gemeenschappelijke visie en dat zij de vraag van de wijkbewoner leidend laten zijn in hun organisatie.

De basis van de aanpak ligt in één en dezelfde werkwijze: ik wil, ik kan, ik heb nodig, die voor alle betrokkenen leidend is, ongeacht zijn of haar rol en positie in Proeftuin Ruwaard. Door deze vragen te beantwoorden, beginnend bij de wijkbewoners, gevolgd door professionals, managers en bestuurders, wordt duidelijk hoe we met elkaar anders kunnen denken, doen én organiseren.

Doel van Proeftuin Ruwaard is om uiteindelijk ook de systemen en wettelijke kaders zo in te richten dat het werken volgens de werkende principes mogelijk is en verder wordt bevorderd. De echte verandering van gedrag, methoden en processen in de zorg vindt plaats als alle betrokkenen vanuit de gezamenlijk ontdekte ontwerpprincipes werkt:

We willen

1. ...ons door de leefwereld laten leiden.
2. ...doen wat nodig is.

We kunnen

3. ...vertrouwen op elkaars intenties en expertise/deskundigheid.
4. ...samen verantwoordelijk zijn voor eigenaarschap.
5. ...vanuit maatschappelijk compleet perspectief ontwikkelen.
6. ...experimenteren en actieleren in de praktijk.
7. ...het maatschappelijk rendement volgen.

We hebben nodig

8. ...mensen die handelen vanuit de gezamenlijke visie
9. ...systemen die steunen.

Werkwijze voor individuele en collectieve casuïstiek

We werken bij het oplossen van individuele hulpvragen van wijkbewoners volgens de Samenwerkwijze. De wijkbewoner staat centraal en heeft de leiding in het bedenken van de oplossing voor zijn hulpvraag. In een multidisciplinair overleg (MDO) bij de betreffende wijkbewoner thuis, geeft de wijkbewoner zelf aan "ik wil, ik kan, ik heb nodig". Op deze manier komt hij of zij samen met het eigen netwerk en de benodigde professionals tot een passende oplossing.

De afspraak met bestuurders en managers van de Proeftuin is dat de -door de wijkbewoner, zijn netwerk en de betrokken professionals- bedachte oplossingen altijd worden uitgevoerd. Belemmeringen vanuit protocollen, systemen en regels worden, waar nodig en binnen wettelijke grenzen, geslecht. In alle gevallen leidt het volgen van deze methodiek tot passende oplossingen die exact aansluiten bij de behoeften van de betreffende wijkbewoner: maatwerk. Door deze werkwijze werken de professionals en organisaties vraaggericht in plaats van aanbodgericht.

Ook voor collectieve vraagstukken van de wijk wordt dezelfde aanpak gevolgd. Het ontstaan van 'Ons Huis van de Wijk' is hiervan een voorbeeld. Ons Huis van de Wijk is een ontmoetingsplek van, voor en door wijkbewoners. De Proeftuin organisaties faciliteren alleen de locatie en wat facilitaire kosten. Vanuit dezelfde vragen 'ik wil, ik kan, ik heb nodig' is er in het Huis van de wijk letterlijk en figuurlijk ruimte ontstaan voor de ontwikkeling van nieuwe bezigheden of competenties waarbij de wijkbewoner zelf aan zet is.

Meten van maatschappelijk rendement

Om zicht te krijgen op de effecten die deze aanpak heeft, meten we de effecten van de werkwijze in de individuele casussen, de effecten in collectieve casussen en vanaf 2018/2019 ook de effecten op de gehele wijk.

In de individuele casussen meten we het maatschappelijk rendement. Dit gebeurt in de vorm van een zogenaamde micro-analyse. Het maatschappelijk rendement hebben we vertaald naar twee indicatoren: het ervaren welbevinden van de betrokken wijkbewoner(s) en de (jaarlijkse) maatschappelijke kosten van de geleverde zorg en ondersteuning. De resultaten van de micro-analyses zijn veelbelovend. Van de ruim 300 casussen die inmiddels volgens de Samenwerkwijze zijn opgepakt, zijn 42 casussen geanalyseerd. De analyses laten zien dat de Samenwerkwijze een duurzaam positief effect heeft op zowel het welbevinden van wijkbewoners als de maatschappelijke kosten. Uit de analyse van casussen blijkt dat de baten in verschillende domeinen vallen (Wmo, Zvw, Wlz).

Preventie

Preventie speelt een belangrijke rol om de doelstellingen voor de wijk Ruwaard te bereiken: een vitale wijk de Ruwaard waar wijkbewoners tegen lagere kosten een betere (positieve) gezondheid ervaren. Denk bijvoorbeeld aan het voorkomen of vroegtijdig aanpakken van ziekten, een ongezonde leefstijl, eenzaamheid of het verliezen van zelfregie. Daarom richten partijen zich samen met wijkbewoners ook op preventieve activiteiten voor groepen wijkbewoners. Op deze

Anders denken, doen en organiseren.

Proeftuin Ruwaard

manier draagt de proeftuin preventief bij aan een veilige, vitale en gezonde wijk, worden wijkbewoners actiever betrokken en ondersteund in hun zelf- en samenredzaamheid.

Eén wijkbudget

Sinds 1 januari 2018 werken partijen in de wijk vanuit één (wijk)budget voor Wmo en Welzijn. De Jeugdwet, Zorgverzekeringswet en Wet langdurige Zorg willen we zo snel mogelijk laten volgen. Het experiment voor deze eerste stap loopt tot 1 januari 2023. De samenwerking vindt plaats binnen een -voor 5 jaar- vast budget. De kaders en de gewenste resultaten voor de wijk en haar bewoners zijn door de gemeente vastgelegd in een integraal wijkkader. De deelnemende organisaties hebben gezamenlijk de verantwoordelijkheid hiervoor genomen en werken samen aan de hand van de Samenwerkwijze. Het is mogelijk dat er financiële voordelen worden behaald. Bijvoorbeeld door actievare wijkbewoners, meer preventieve en collectieve activiteiten en een efficiëntere werkwijze en daarmee minder kosten. In dat geval wordt het geld evenredig verdeeld over de wijk, de financiers en de aanbieders. Maar gezien de demografische ontwikkelingen en de verwachte ontwikkeling van de zorgvraag is het streven vooral dat met dezelfde hoeveelheid geld méér mensen geholpen kunnen worden.